

D R E P T U L

LEGIslaTİUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOANNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie pânăla 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R :

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Const. Prilogeanu cu Froim Fischer și altul. — P. Constantinescu cu I. Mănescu.*

Curtea de apel din București, secțiunea I: Enuța Constantinescu cu sublocotenent G. G.

Curtea de apel din Craiova, secțiunea II: Stanca M. Șerban și alții cu Ion Ilie M. Lungoci zis Vulpe.

Tribunalul județului Iași, secțiunea II: D-na Mârzac cu soțul său I. C. Mârzac.— Observație d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Observație de S. R.*

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA I.

Audențele dela 2 Iunie 1910

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Const. Prilogeanu cu Froim Fischer și altul

TRUSTURI DE ARENDARE.— EFECTUL LEGEI.— CONTRACTE INTERVENITE ANTERIOR PROMULGĂREI DAR EXECUTATE POSTERIOR.— DREPTUL DE ALEGERE.— ART. 1 ȘI 2 DIN LEGEA TRUSTURILOR.

TRUSTURI DE ARENDARE.— DREPTUL DE A LUA ÎN ARENDĂ.— PERSOANĂ INTERPUSĂ.— CONSTATAREA SUVERANĂ A INSTANȚII DE FOND.— ART. 1 DIN LEGEA TRUSTURILOR.

1° Potrivit dispozițiilor legii din 12 Aprilie 1908 pentru mărginirea dreptului de a ține în arendă moșii, sunt nule și de nul efect nu numai contractele încheiate în disprețul acestei legi după data promulgării ei, ci și acelea cari au fost încheiate anterior, dar a căror executare începe după data promulgării acestei legi.

Unor asemenea contracte urmând să li se aplice dispozițiunile art. 1 și 2 din lege, iar nu acelea ale art. 4 și 5, Curtea de apel nu comite nici un exces de putere și nu violează întru nimic aceste dispo-

zițiuni de lege, când constată că acele contracte sunt nule și de nul efect în puterea legii, fără ca arendașul să aibă libertatea de alegere prevăzută de art. 5 din legea trusturilor.

2° Constatarea faptelor și împrejurărilor din cari Curtea de fond deduce că un arendaș este o persoană interpusă a unui alt arendaș care deține o întindere mai mare de pământ în arendă decât îi permite legea pentru mărginirea dreptului de a ține în arendă moșii, este de atributul suveran al instanței de fond și nu poate fi controlată de Inalta Curte în această privință.

No. 329.— Respins, ca nefondat, recursul făcut de Const. Prilogeanu contra deciziei Curții de apel din Iași, s. II, cu No. 150 din 1909, dată în proces cu Froim Fischer, Al. Kalimaki și alții.

S'au ascultat: d-l avocat M. Pherekyde, în desvoltarea motivelor de casare; d-l procuror general Sc. Popescu, în concluziuni, pentru respingerea recursului.

Curtea, deliberând,

Asupra motivelor I și VI de casare:

I. «Curtea face o preșită aplicare a art. 1 și 2 din legea specială și violează art. 5 din lege.

«Curtea, în mod greșit aplică unor contracte anterioare cu doi ani dispozițiunea care anulează contractele făcute sub imperiul legii, declarându-le nule în virtutea legii dela promulgarea ei, desfiinștînd libertatea de alegere lăsată arendașului timp de două luni prin art. 5, pe care-l nesocotește».

VI. «Curtea face o greșită aplicare a art. 4 și 5 din legea specială, când afirmă că contractele anterioare legii nu pot beneficia de dispozițiunea art. 5».

Având în vedere decizia supusă recursului din care se constată că ambele instanțe de fond au admis cererea făcută de procurorul trib. Dorohoi în virtutea legii din 12 Aprilie 1908 pentru mărginirea dreptului de a ține în arendă moșii și au constatat că sunt nule și de

uul efect atât contractul de arendare, prin care Alex. Calimak, în calitate de procurator al mamei sale Zeneita Calimak, a arendat lui Gh. Prilogeanu și Froim Fischer moșia Trestiana cu Starcova din jud. Dorohoi pe intervalul dela 23 Aprilie 1909 până la 23 Aprilie 1917, cum și contractul pentru care s'a format actul intitulat «act de cesiune» transcris la No. 1128 din 16 Iulie 1908 intervenit între Gh. Prilogeanu și Froim Fischer de o parte și Const. Prilogeanu de altă parte;

Având în vedere dispozițiunile legii din 12 Aprilie 1908 pentru mărginirea dreptului de a ține în arendă moșii;

Considerând că art. 1 din această lege prevede că nimeni nu poate singur sau în asociație cu alții, direct sau sub ori ce formă sau denumire, prin prepuși sau prin persoane interpuse, lua în arendă sau exploată ca arendaș decât o moșie, ori care 'i-ar fi întinderea, sau mai multe moșii a căror întindere însă împreună să nu fie mai mare de 4000 hectare cultivabile;

Că, art. 2 din aceiaș lege prevede că orice contract de arendare precum și ori ce act sau convențiune sub ori ce denumire, ascunzând un contract de arendare, care ar trece peste această mărginire, este în întregime nul și de nul efect; că nulitatea este de ordin publică, ea va fi constatată din oficiu de justiție sau după cererea ori cărei părți interesate ori a ministerului public de pe lângă tribunalul situațiunei imobilului arendat;

Considerând că din aceste dispozițiuni de lege rezultă că sunt nule și de nul efect nu numai contractele încheiate, în disprețul acestei legi, după data promulgării ei, 12 Aprilie 1908, dar și acelea care au fost încheiate anterior, dar a căror executare ar începe după data promulgării legii;

Că, în adevăr, art. 1 citat mai sus se referă la ambele aceste categorii de contracte, de oarece prevede că nimeni nu poate lua în arendă sau exploata ca arendaș peste mărginirea fixată prin lege;

Considerând că soarta contractelor de arendare, care sunt în executare la promulgarea legii, sau care urmând, prin reînnoire sau prelungire să înceapă a se execută la 23 Aprilie 1909 este regulată de dispozițiile art. 4 și 5 din lege, care prevăd că, dacă asemenea contracte ar depăși marginea cuprinsă în lege, se vor respecta până la expirarea lor, dacă ea ar avea loc înainte de această epocă; că art. 5 prevede că alegerea unor asemenea contracte, care urmează să fie desființate, aparține arendașului și arată formelele și termenele în care trebuie să se facă această alegere;

Considerând că, în speță, este vorba de un contract care depășește mărginirea coprinsă în lege, care este încheiat la 20 Noembrie 1906 și care urmă să intre în executare numai la 23 Aprilie 1909;

Că, unui asemenea contract urmând să i se aplice dispozițiunile art. 1 și 2 din lege, iar nu acelea ale art.

4 și 5, Curtea de apel nu a comis nici un exces de putere și nu a violat întru nimic aceste dispozițiuni de lege, când a constatat că contractul este nul și de nul efect în puterea legii, fără ca arendașul să aibă libertatea de alegere prevăzută de art. 5;

Că, prin urmare motivele de recurs sunt nefondate.

Asupra motivelor II, III și V de casare:

II, «Curtea comite un exces de putere, când denaturează contractul intervenit între părți, dându-i caracterul desființării unui contract și înființării altui contract, pe câtă vreme contractul constituie o cesiune a primului contract prin substituirea unui arendaș nou în locul celui dintâu, cu consimțământul proprietarului».

III, «Curtea, afirmând că actul de cesiune este un contract nou, cu persoană interpusă în folosul unui fost arendaș (de ce unul? căci erau doi asociați cari au figurat), este în contradicțiune cu ea însăși. Curtea a stabilit prealabil că convențiunea din 1908 a desființat orice legături juridice între foștii arendași și proprietar, și afirmă în urmă interpunerea de persoane, adică afirmă că aceste legături juridice ar subsista, deosebit de aceasta proprietarul neagă existența lor. Deciziunea este dar lipsită de motivare».

V, «Curtea nesocotește dispozițiunile esențiale ale codului civil pentru constituirea familiei, când refuză părintelui dreptul de a înlesni așezământul fiului și privește îndeplinirea acestei obligațiuni naturale de către părinte ca un act nelegitim și bănuț de fraudă».

Considerând că odată stabilit că contractul de arendare intervenit între Alex. Calimach de o parte și Gh. Prilogeanu și Froim Fischer de altă parte este nul, în virtutea art. 1 din legea pentru mărginirea dreptului de a ține în arendă moșii, urmează a se declara nul și contractul constat prin actul intitulat «act de cesiune» și transcris la 16 Iulie 1908, prin care Gh. Prilogeanu declară că trece contractul de arendă sus menționat către fiul său Constantin Prilogeanu; că, în adevăr, contractul în chestiune pe care legea îl declară nul, iar justiția nu face de cât să constate această nulitate, nu poate să fie reînființat prin ceea ce el a fost trecut altei persoane, de oare ce ar fi ca efectele legii să fie subordonate faptelor prin care părțile caută să cludeze acele efecte, ceea ce este inadmisibil;

Considerând că Curtea de apel ar fi putut să se oprească aci și să constate pentru acest motiv, că este nul și contractul încheiat de Constantin Prilogeanu; că însă Curtea examinează și mijloacele de apărare invocate de către acesta, că contractul său ar fi un nou contract de arendă sau un contract de cesiune a vechiului contract de arendă;

Considerând că, în această privință, Curtea de apel stabilește, dintr'o serie de fapte și prezumțiuni, că în contractul constat prin actul intitulat «act de cesiune» transcris la 16 Iulie 1908, recurentul Constantin Gh. Prilogeanu figurează numai în aparență ca arendaș al moșiei Trestiana cu Starcova, servind de interpus al părintelui său Gh. Prilogeanu, în scop ca prin această interpunere să se poată fraudă legea, care împiedică pe Gh. Prilogeanu de a exploată ca arendaș și alte moșii, a căror întindere în total întrecea 4000 hectare cultivabile;

Că, prin urmare, Curtea de fond constată că acest contract este nul în virtutea art. 1 din legea care ne preocupă, care prevede că nimeni nu poate, prin persoane interpuse, să exploateze ca arendaș mai multe moșii, a căror întindere împreună ar trece peste 4000 hectare cultivabile;

Considerând că constatarea faptelor și împrejurărilor din care Curtea de apel deduce că recurentul Const. Prilogeanu este persoană interpusă, este de atributul suveran al instanței de fond, fără ca decizia sa în această privință să poată fi controlată de această înaltă Curte;

Considerând că, pentru a discuta toate mijloacele de apărare invocate de recurent, Curtea de apel admite în mod ipotetic că contractul intitulat «act de cesiune» este un adevărat contract de cesiune a vechiului contract de arendă, și motivează că și în acest caz el este nul, de oarece nulitatea vechiului contract de arendă nu poate fi înlăturată prin trecerea lui în mâinile altei persoane;

Considerând că Curtea de apel, judecând astfel, nu a denaturat întru nimic contractul dintre părți și n'a comis nici unul din excesele de putere invocate în motivele de recurs, ei a constatat în fapt și deci în mod suveran că contractul intitulat «act de cesiune» este încheiat printr'o persoană interpusă, și a făcut o justă aplicațiune a legii pentru mărginirea dreptului de a ține în arendă moșii, când a constatat că un asemenea contract este nul prin singurul efect al legii;

Că, prin urmare, motivele de recurs sunt nefondate.
Pentru aceste motive, respinge.

Audiența dela 25 Iunie 1910

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

P. Constantinescu cu I. Mănescu

OFERTĂ REALĂ. — REFUZ DE PLATĂ. — MOTIV INVOCAT DE CREDITOR. — DACĂ INSTANȚA DE FOND POATE DECLARA NULĂ OFERTA FĂCUTĂ PE UN ALT MOTIV DECÂT CEL INVOCAT DE CREDITOR. — EXCES DE PUTERE. — CASARE.

Instanța de fond comite un învederat exces de putere, atunci când declară nulă o ofertă reală pentru un motiv care, din procesul-verbal al portărelului, se constată că nu a fost invocat de creditor în momentul când plata se oferă și prin urmare necunoscut de debitor, motiv care dacă i ar fi fost cunoscut, acesta eră poate în pozițiune să-l înlătore, făcând oferta în moneda cerută de creditor.

No. 399. — Casată, în urma recursului făcut de Paul Constantinescu, sentința tribunalului Ialomița, No. 394 din 1909, dată în proces cu Ion Mănescu.

S'au ascultat: d-l avocat P. P. Poni, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat P. Borș, în combateri.

Curtea, deliberând,
Asupra motivului de casare invocat:

«Violară art. 12 și 14 din legea pentru înființarea unei bănci de scont și circulațiune din anul 1880, modificată prin legea din 21 Iunie 1890.

«Din combinarea dispozițiunilor acestei legi nu rezultă de fel, cum conchide tribunalul prin sentința atacată cu recurs, că biletele Băncii Naționale, ca bancă privilegiată, nu ar avea curs legal și putere liberatoare în tranzacțiunea dintre particulari.

«Aceste bilete au curs legal, pentru că emiterea lor e autorizată printr'o lege, nu au însă curs forțat decât față de Stat, dar aceasta nu însemnează că dacă creditorul nu se opune la primirea lor pentru acest motiv, oferta de plată nu este valabilă.

«In adevăr, în speță, tribunalul nu constată că creditorul Ion Mănercu a refuzat oferta mea de plată pentru că i-aș fi oferit belete de bancă și nu aur. Din contra, că d-sa a fost prezent la facerea ofertei către mine, însoțit de portărel, și a refuzat suma cu totul pentru alte motive găsite netemeinice de către tribunal.

«Această interpretare că oferta reală se poate face în orice monedă, și că nu e nevoie a se oferi numai în aur, rezultă și din art. 309 din procedura civilă modificată, care desființează alin. 8 de sub art. 1115 din codul civil, și care cere să se indice în procesul-verbal al ofertei reale calitatea monedelor oferite».

Având în vedere că, prin sentința adusă în recurs, tribunalul, judecând în apel, a admis, în parte, acțiunea intentată de intimatul Ion Mănescu la judecătoria ocolului rural Lehlui, a declarat reziliat contractul de arendă moșiei Râioasa, intervenit între numitul intimat, ca proprietar, și recurentul Paul Constantinescu, ca arendaș, a ordonat evacuarea moșiei și a obligat pe recurent să plătească intimatului suma de 356 lei, rest din arenda datorită;

Considerând că tribunalul constată că recurentul rămânând dator intimatului din arendă suma de 356 lei, i-a acordat un termen de grație; că, în acest termen, intimatul refuzând plata, recurentul i-a făcut ofertă reală urmată de consemnarea sumei; că, tribunalul însă a hotărât că această ofertă este nulă, pentru motivul că a fost făcută în bilete de bancă, iar nu în aur;

Având în vedere că, înainte de a cercetă dacă intimatul Ion Mănescu era sau nu în drept să refuze oferta reală care nu era făcută în aur, trebuia să constate că creditorul a invocat acest motiv de refuz în momentul în care s'au făcut acele oferte;

Considerând că din procesul verbal încheiat de portărelul Mielcescu în ziua de 16 Octombrie 1909, se constată din contră că motivele pe care s'a întemeiat creditorul Mănescu pentru a refuza ofertele ce i se făceau au fost găsite neintemeiate de tribunal;

Că, față cu această constatare, trib. nu putea declara nule ofertele pentru un motiv neinvocat de creditor și prin urmare necunoscut de debitor, motiv pe care dacă l'ar fi cunoscut ar fi fost poate în pozițiune să-l înlătore făcând ofertele chiar în moneda cerută de creditor;

Că, astfel fiind, tribunalul considerând acele oferte ca nule a comis un adevărat exces de putere și în consecință sentința sa urmează să fie casată.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA I

Audiența dela 13 Septembrie 1910

Președința d-lui St. Mladoveanu, consilier

Enuța Constantinescu cu sublocotenent G. G.

SEDUCȚIUNE. — DAUNE. — FATĂ — ADEMENIRI MINCINOASE. —
 PERDEREA CINSTEI. — DACĂ CONSTITUE UN PREJUDICIU ȘI O CULPĂ. —
 ART. 998 COD. CIV.

Faptul că prin ademeniri mincinoase un bărbat abuzează de inexperiența unei fete, provocând-o să-și uite de datoriile ei și să-și peardă cinstea, constituie o culpă din partea bărbatului care cauzează astfel în sensul art. 998 din codul civil, un prejudiciu atât moral cât și material pe care este dator a-l repara.

No. 173. — Enuța Constantinescu a făcut apel contra sentinței tribunalului Ilfov, secția I, No. 368 din 1910, dată în proces cu sublocotenentul G. G.

S'au ascultat: d-l avocat R. D. Rosetti, în desvoltarea motivelor de apel; d-l avocat St. Cornea, în combateri.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Enuța Constantinescu contra sentinței tribunalului Ilfov, secția I, No. 368 din 1910:

Având în vedere că apelanta, prin acțiunea intentată la prima instanță, acțiune care i-a fost respinsă ca nefondată, a chemat în judecată pe sublocotenentul G. G. spre a fi condamnat a-i plăti suma de 50.000 lei ca daune-interese pentru faptul că, prin diferite ademeniri și făgădueli de a o lua în căsătorie, a determinat-o să-și părăsească casa părintească și să vie a trăi în relațiuni cu dânsul, abandonând-o în urmă;

Având în vedere că acțiunea, astfel cum a fost formulată, este admisibilă în specie, de oarece are ca fundament juridic art. 998 din codul civil, care prevede că orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșală s'a ocazionat a-l repara;

Având în vedere că, în dovedirea ei, s'a cerut chemarea la interogator a intimatului și proba cu martori;

Având în vedere că intimatul, prin răspunsurile date, tăgăduiește faptul ademenirii prin promisiuni de căsătorie, și nu numai atât, chiar trimiterea de scrisori, mărginindu-se a recunoaște numai că a convenit oarecare timp cu apelanta, ca cu orice altă femeie, și aceasta în urma venirii ei de bună voie și fără vre-o intervenție din partea sa;

Considerând că deși intimatul răspunde în acest mod și pretinde chiar că a rugat-o să plece, când a venit la el, faptul ademenirii însă se stabilește pe deplin: 1) cu depoziția martorului Ioniță Constantin, ordonanța intimatului, care, orcât de favorabil, din cauza pozițiunii sale, ar fi căutat să fie pentru superiorul său, nu a putut ocoli în total ceea ce eră adevărat și a trebuit să-l desminț

și să declare atât că a dus din partea lui mai multe scrisori apelantei, cât și că aceasta nu a venit din propria ei mișcare, ci în urma scrisorilor duse și a chemării făcută prin el; și al 2) cu depoziția fetei Maria Ghinea, care confirmă și ea că primea apelanta scrisori dela sublocotenentul G. G., intimatul de azi, — ceea ce este hotărîtor — că a citit acele scrisori și văzut că prin ele o rugă să vie cu dânsul, că în urmă o va lua în căsătorie;

Considerând, pe dăngă aceasta, că apelanta nu eră o fată de moravuri ușoare, ci cinstită, trăia în casă cu mama ei și se bucură de bună reputație, cum atestă toți martorii și cum, dealmintrelea, o prezentă chiar el soților Zaltman, ceea ce exclude ideia că ar fi venit de bună voie și confirmă și mai mult convingerea că a urmat pe intimat și rămas la el numai datorită promisiunilor auzite și a sperațelor mincinoase pe care o făcea să le întrevadă, mai cu seamă că numitul și în ziua când aceea a venit la el, spre a o asigura și mai mult de bunele sale intențiuni de căsătorie, a scris și trimis prin ordonanța sa, care recunoaște, mamei ei un bilet liniștitor, care eră conceput, cum afirmă martorul Aurel Stoianovici, în termenii următori: «Doamnă, fiica d-voastră este la mine cu voia ei și a mea, și va rămâne la mine pentru totdeauna»;

Considerând că fiind dovedit, și cu martori demni de încredere, pe de o parte, că intimatul a întrebuițat mijloace amăgitoare, și nu odată, ci de mai multeori, pentru că martora Maria Ghinea vorbește nu de o scrisoare, ci de mai multe, în care a citit de făgăduelile ce-i făcea, și pe de alta, că numai sub influența acestor mijloace apelanta, fată cinstită, și-a uitat datoria și a plecat de-acasă expunându-se desconsiderării lumii și abandonului ce a urmat, prin aceasta s'a făcut dovada acțiunii, de oarece ne găsim, cum prevede art. 998 din codul civil, în fața unei greșeli, aceea a intimatului, și a unui prejudiciu suferit, acela al apelantei;

Că există greșală din parte intimatului, nu poate să fie discuție, când se constată că, pentru a reuși să învingă rezistența fetei de a-și părăși casa părintească și a-l urmă să trăiască cu el, a recurs la mijlocul cel mai amăgitor pentru o fată, căsătoria, și aceasta fără gând de urmare, părăsind-o după un oarecare timp, cum s'a văzut;

Că nu se poate susține că este greșală comună, spre a scăpa de răspundere, pentru că fata nu a venit din propria ei mișcare și fără vre-un demers din partea lui, și apoi părțile nu se aflau în această luptă în situație egală; de o parte un ofițer, om instruit, armat de toate artificile pentru amăgire, care știă să calculeze tot ce spune, tot ce face și în ce scop, și de altă parte o fată de pescar, naivă, ignorantă, plină de visuri ale tinereții și cu un suflet curat, în care orice cuvânt și orice promisiune își găseă răsunet și încredere;

Considerând că, fiind stabilit că nu este greșală co-

mună, ci numai greșală din partea intimatului, care a abuzat de neexperiența fetei, care l-a crezut și urmat, el este ținut, pe baza textului citat, a repara prejudiciul ce aceasta părăsită a încercat prin fapta lui, prejudiciu care constă, pe de o parte, în pierderea considerațiunii și bunei reputațiunii de care se bucură în societate, pierdere care distruge viitorul unei fete, orcât de modest ar fi el, și pe de alta, în abandonul ce a urmat, abandon care o expune mizeriei sau corupției;

Considerând că, pentru evaluarea acestui prejudiciu atât material cât și moral, Curtea, ținând socoteală de condiția socială a apelantei, găsește că suma de 50.000 lei ce reclamă este exagerată și, apreciind, o reduce la 3.000 lei;

Având în vedere că apelanta, în acest proces, se servește de act de paupertate;

Având în vedere dispozițiunile art. 44 din legea timbrului și 237 din regulamentul portăreilor.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier St. Mladoveanu, admite apelul, etc.

Semnați: St. Mladoveanu, Al. Negrescu, N. C. Schina.

Notă. — A se vedea printre jurisprudențele mai recente, în sensul hotărârii de mai sus, decizia Curții de casație sect. I, cu No. 405 din 1892, publicată în *Dreptul* No. 5 din 1893; iar în sens contrar C. Craiova, sect. I, 16 Februarie 1910, în *Dreptul* No. 22 din 1910. Cpr. și D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, tom. V, pag. 422, text și nota 2.

S. R.

CURTEA DE APEL DIN CRAIOVA

SECȚIUNEA II

Audiența dela 16 Octombrie 1909

Președinta d-lui I. Sinescu, consilier

Stanca M. D. Șerban și alții cu Ion Ilie M. Lungoci zis Vulpe

CONSTRUCȚIUNI. — TERȚĂ PERSOANĂ. — BUNĂ CREDINȚĂ. — PROPRIETAR. — DREPTUL SĂU DE A INAPOIA NUMAI VALOAREA CONSTRUCȚIILOR ȘI PLUS-VALUTA TERENULUL. — ART. 494 CODUL CIVIL.

CONSTRUCȚIUNI.—PERSONĂ ADOPTATĂ. — TITLU DE MOȘTENITOR.—EROARE DE DREPT.—DACĂ EXCLUDE BUNA CREDINȚĂ.

RETENȚIUNE. — DACĂ PROPRIETARUL POATE INVOCA ACEST DREPT FAȚĂ DE CONSTRUCTORUL DE BUNĂ CREDINȚĂ.

1° După dispozițiunile art. 494 din codul civil, dacă construcțiunile au fost făcute de către o a treia persoană de bună credință, proprietarul pământului va avea dreptul de a înapoiă valoarea materialului și prețul muncii, sau de a plăti o sumă de bani egală cu cea a creșterii valorii fondului.

2° Eroarea de drept a adoptatului asupra legalității adopțiunii sale, care l-a făcut să se creadă moștenitor al adoptătorului și să poseadă pământul rămas moștenire, construind pe el, nu exclude buna

sa credință că a fost adoptat în regulă și că prin urmare și construcțiile le-a făcut cu bună credință că e proprietar, măbind valoarea fondului.

3° Deși dreptul de retențiune asupra clădirilor și locului pe care se găsesc acele clădiri construite de o persoană alta decât proprietarul, nu e prevăzută în lege, el este lăsat însă la aprecierea instanței de fond de a-l acorda ordecâteori pentru motive de echitate se găsește necesar a salvagarda realizarea eficace a despăgubirilor acordate și când este strânsă legătura între obiectul de reținut și suma cerută.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de către Stanca M. D. Șerban, Catalina M. Stanciu Vulpe și Const. I. Dinu, contra sentinței civile a trib. Dolj sect. I No. 399 din 1900;

Având în vedere că obiectul procesului după cum a fost redus înaintea Curții, constă în cererea apelanților de a fi obligat intimatul Ion Ilie M. Lungoci zis Ion D. Vulpe să le lase în stăpânire 7 pogoane pământ arabil precum și o jumătate pogon în vatra satului Ișalnița pe care se află mai multe clădiri și împrejmuire, împreună cu acele clădiri, teren cu care a fost improprietărit conform legii rurale din 1864, Dumitru Vulpe autorul lor;

Având în vedere că apelanții, cu actele depuse la dosar și cu depunerile martorilor audiați de Curte au probat că sunt moștenitorii lui D. Vulpe, în grad succesibil, și că succesiunea acestuia e deschisă;

Având în vedere că intimatul a recunoscut că pământul revendicat a rămas dela autorul apelanților, însă la înfățișarea din 11 Februarie 1908, a obiectat că dânsul crezându-se adoptat în regulă de către D. Vulpe, a construit de bună credință imobilele după acel teren și a cerut a proba acest fapt prin martori, iar printr'un expert să se evalueze clădirea, cerere care i s'a acordat de Curte;

Considerând că din depunerile martorilor, atât ai intimatului cât și ai apelanților, luate sub prestare de jurământ, se constată că pe locul de 1/2 pogon din comuna Ișalnița dela defunctul D. Vulpe, au rămas în stare de ruine: o casă, un pădul, două șopruri și împrejmuirea cu gard și au fost în urmă refăcute parte din ele de intimatul Ion S. Lungoci zis Ion Vulpe;

Considerând că din actul de expertiză al d-lui expert I. Duma, se constată că valoarea acestor construcțiuni se ridică la suma de lei 880;

Având în vedere că intimatul a cerut ca apelanții să fie obligați a i plăti valoarea clădirilor arătate de expert și pentru a i se garantă plata, să i se acorde dreptul de retențiune asupra clădirilor și locului pe care se găsesc;

Considerând că, după dispozițiunile art. 494 cod. civil,

dacă construcțiunile au fost făcute de către o a treia persoană de bună credință, proprietarul pământului va avea dreptul de a înapoiă valoarea materialului și prețul muncii, sau de a plăti o sumă de bani egală cu cea a creșterii valori fondului;

Considerând că din actele depuse la dosar și din debateri se constată că intimatul a fost adoptat de autorul apelanților, însă sentința de adopțiune ne fiind înscrisă în termenul legal în registrul de stare civilă, intimatul n'a putut câștiga dreptul de succesiune în averea adoptătorului;

Considerând însă că intimatul crezându-se adoptat în regulă, a posedat pământul adoptătorului și a făcut pe el construcțiile arătate mai sus; că dacă intimatul a fost într-o eroare de drept asupra titlului său de moștenitor, această împrejurare nu exclude buna sa credință că a fost adoptat în regulă și că prin urmare și construcțiile le-a făcut cu bună credință că e proprietar, mărinđ valoarea fondului;

Considerând că afirmația apelanților, că construcțiunile în chestiune au fost făcute de intimat după intentarea acțiunii și prin urmare intimatul nu mai poate fi considerat constructor de bună credință, e nefondată, întru cât nu au probat-o;

Că, așa fiind, urmează că intimatul să fie obligat a restitui apelanților bucatile de pământ prevăzute în pețiția de intentarea acțiunii, împreună cu clădirile în discuție, mai puțin bucatile de pământ la care apelanții au renunțat la înfățișarea din 11 Februarie 1908, iar apelanții să fie obligați a plăti intimatului valoarea construcțiilor;

În acelaș timp, Curtea ia act că apelanții și rezervă dreptul ca prin osebită acțiune să ceară de la intimat averea imobilă rămasă dela D. S. Vulpe.

Considerând că, din valoarea fixată de expert a construcțiilor pe imobilul ce se deține de către intimat, urmează a se scădea suma de 80 lei, întru cât parte din aceste clădiri erau vechi și prin urmare făcute de autorul apelanților;

Având în vedere că apelanții se opun a se acorda intimatului dreptul de retențiune cerut asupra clădirilor și locului pe care se găsesc acele clădiri, fiindcă acest drept n'ar fi prevăzut de lege;

Considerând că deși acest drept nu e prevăzut de lege, însă el este lăsat la aprecierea instanței de a l'acorda ori de câte ori pentru motive de echitate se găsește necesar a salvgardă realizarea eficace a despăgubirilor acordate și când e strânsă legătura între obiectul de reținut și suma cerută;

Că, în speță, Curtea în aprecierea sa găsește că lucrările făcute de intimat la imobile folosesc apelanților și prin urmare e drept ca intimatul, restituind acele imobile apelanților, să intre cât mai curând în posesia sumei ce i s'a acordat ca despăgubire;

Că, așa fiind, pentru garantarea realizării de către intimat a sumei se i s'a adjudecat ca valoare a imobilelor în chestiune, acordă dreptul intimatului de retențiune asupra clădirilor și locului în întindere de o jumătate pogon, pe care sunt construite clădirile;

Considerând că în ce privește cheltuelile de judecată cerute de apelanți, Curtea apreciind, le acordă suma de 100 lei, plus taxele de executare, la plata cărei sume urmează a fi obligat intimatul;

Pentru aceste motive, admite apelul, etc.

Semnați: I. Sinescu, M. Măinescu, Al. Radian.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI IAȘI

SECȚIUNEA II,

Audiența dela 22 Iunie 1910

Președința d-lui Gr. N. Șuțu, judecător de ședință

D-na Mărzac cu soțul său I. C. Mărzac

DIVORT. — ACȚIUNE ACCESORIE SAU INCIDENTALĂ ÎNTR'O ACȚIUNE DE DIVORT.— DREPTUL FEMEEI DE A INTENTA O ASEMENEA ACȚIUNE FĂRĂ NICI O AUTORIZARE. — ART. 197 COD. CIV.

BĂRBAT.— ISGONIREA LUI DE CĂTRE FEMEE DIN IMOBILUL FEMEEI ÎN CAZ DE DIVORT.—INADMISIBILITATE.—ART. 196 COD. CIV.

1° Femeea poate introduce, fără nici o autorizare, nu numai o acțiune în divorț sau despărțenie, dar și orice altă acțiune accesorie acțiunii de divorț.

2° În timpul căsătoriei, domiciliul bărbatului fiind și acel al femeii, aceasta din urmă nu poate, în cursul procesului de divorț, să ceară dela justiție isgonirea bărbatului din imobilul ei, fie dotal sau parafernial.

Tribunalul,

Având în vedere actele din dosar, precum și susținerile părților;

Având în vedere că acțiunea de față consistă în cererea ce o face d-na Mărzac contra soțului său I. C. Mărzac, pentru ca acesta să fie obligat a părăsi imobilul din Iași, str. Păcurari No. 21, care este proprietatea sa, pe motivul că nu ar putea suferi maltrătarile continue ale numitului său soț, căruia chiar pentru aceleași motive i-a intentat acțiune de divorț, pendinte înaintea aceluiăș tribunal;

Considerând însă că, în primul loc, tribunalul are a se pronunța asupra finei de neprimire ridicată de părât; asupra valabilității unei astfel de acțiuni, făcută de soția singură, cu alte cuvinte, dacă soția poate intenta o astfel de acțiune fără autorizarea soțului, sau în lipsă, de aceia a justiției;

Considerând că această autorizare este imperios cerută de art. 197 cod. civ. și care fiind conceput în termeni generali, se aplică în toate cazurile, fie că ar fi vorba de o acțiune intentată unei persoane străine, fie că ar

fi vorba de o acțiune intentată soțului, căci legea nu deroagă de la acest principiu de cât în cazurile prevăzute de art. 198 cod. civ. când e vorba de urmărirea soției pentru pricini penale, de art. 211 cod. civ., când e vorba de acțiunea de divorț și în fine, de art. 241 și 250 cod. civ., când e vorba de cererea soției pentru părăsirea domiciliului conjugal și acțiunea pentru alimente, iar în privința actelor pe care le poate face singură, numai testamentul, conform art. 208 cod. civ.;

Considerând însă că, în specie, prezenta acțiune nefiind de cât un accesoriu al acțiunii de divorț, după cum rezultă din însăși reclamațiunea introductivă și din art. 250 cod. civ.;

Că, pentru acțiunea de divorț nefiind nevoie de autorizarea soțului, nu e nevoie de o asemenea autorizare nici când e vorba de o acțiune accesorie sau incidentă într'o acțiune de divorț;

Că, astfel fiind finea de neprimire propusă de pârât este neantemeiată și câtă a fi respinsă ca atare ;

Considerând că o atare acțiune e inadmisibilă pentru că, în primul loc legea prin art. 196 cod. civ., stabilește principiul că soția e datoare a urmă pe soțul său, ea neputând avea conform art. 93 cod. civ. alt domiciliu decât cel conjugal și care e în totdeauna domiciliul soțului ;

Cum dar stabilirea domiciliului conjugal depinde numai de soț, el nu poate fi silit a-și schimba domiciliul fără ca această schimbare să nu antreneze și schimbarea domiciliului soției, care în cazul de față nu are nici măcar autorizarea tribunalului de a-și stabili o altă reședință de cât cea a soțului său ;

Cum dar s'ar putea admite o atare acțiune prin care pe de o parte soțul ar fi obligat a-și schimba domiciliul, iar pe de altă parte, ca consecvență, soția datoare a-l schimba și ea? În acest caz lucrurile s'ar repune în starea de la început, căci soția neavând autorizarea de a părăsi domiciliul conjugal, va trebui să urmeze pe soț și rezultatul final nu ar fi altul de cât că imobilul ocupat anterior de ambii soți să devie liber, și dacă este imobil dotal, soțul sau l-ar putea reocupa din nou sau l-ar putea închiria, el având încă dreptul de a-l administra așa cum va găsi de cuviință, soția sa neputându-se plânge de cât de o rea administrare și aceasta numai în cazurile și cu formele prevăzute de lege, cerând separarea de patrimoniu.

În orice caz însă, legea stabilind prin art. 93 cod. civ., principiul că domiciliul soției este la domiciliul soțului ei, iar prin art. 196 cod. civ., că femeia e datoare a urmă pe bărbat, și cum de la acest articol nu se deroagă de cât prin art. 241 și 250 cod. civ., aceste derogări sunt de strictă interpretare și pe baza lor nu se acordă soției de cât un singur drept și anume acela de a cere părăsirea domiciliului conjugal, atât și nimic mai mult.

Cum dar, din acest drept, derogator de la un principiu stabilit de lege, și-ar putea arogă soția un alt drept

și anume acela nu de a părăsi ea domiciliul conjugal, ci de a sili pe soț să strămute domiciliul conjugal în altă parte, mai ales că cu acest mijloc tot nu poate ajunge la vre-un rezultat, întru cât ea tot e obligată a urmă pe soț, neavând autorizarea de a părăsi domiciliul conjugal?

Se vede dar cum ajungem într'un cerc vicios, care arată evident că principiile de drept nu fac admisibilă o atare acțiune, mai cu seamă că prin admiterea ei s'ar lovi și într'un alt principiu stabilit de lege și anume acela al autorității soțului ca cap al familiei.

Jurisprudența franceză e drept că s'a pronunțat de multe ori în sensul reclamantei, însă s'a pronunțat și în sens contrar, și tocmai pentru că principiile de drept ce guvernează această materie nu puteau fi întemeiate numai pe motivele de utilitate socială, utilitate care mai niciodată nu e un criteriu sigur pentru judecători, fie din cauza necunoștinței exacte a împrejurărilor, fie din diferite alte motive, reducându-se la o apreciere care poate varia foarte mult, depinzând aproape exclusiv de persoana celui ce judecă și de prisma sub care privește împrejurările de fapt, s'a găsit necesar în Franța să se facă legea separării de corp și alte legi posterioare care au căutat să reglementeze aceste raporturi dintre soți și încă și acolo și sub noua legislație se găsesc hotăriri care nu admit asemenea acțiuni, de cât în cazul când e vorba de un imobil parafernă, distincțiune pe care nu e nici o rațiune de a o face, căci ea nu s'ar baza de cât pe o simplă întâmplare și anume că imobilul locuit de soț ar fi proprietatea soției, criteriu absolut nesigur și nestabil de nici un text de lege.

În specie însă, nici despre aceasta nu poate fi vorba, căci imobilul în care locuiește soțul este imobil dotal și ca atare în administrarea lui.

De altfel, în fapt judecând și trecând peste toate considerațiunile de ordin juridic, încă în cazul de față acțiunea câtă a fi respinsă, pentru că simplele afirmațiuni ale soției că ar fi maltrată de soț, afirmațiuni care ele însăși formează tocmai motivele unei acțiuni de divorț, unde are a se judeca temeinicia sau netemeinicia lor, nu pot constitui pentru tribunal niște împrejurări așa de excepționale pentru a lua o măsură atât de gravă față de capul asociațiunii conjugale.

Cu atât mai gravă ar fi această dispoziție cu cât însuși legiuitorul prin art. 241 cod. civ. admite acordarea anului de încercare atunci când cererea de divorț se bazează pe motive de violență, asprime sau injurii grave, chiar bine constatate, pentru că presupune că toate acestea pot fi consecvența unei provocări din partea soției, fie prin atitudinea sau purtarea ei, și cum dar s'ar putea prin o măsură ca cea de față să facă imposibilă o atare reconciliere prevăzută de lege ;

Pentru aceste motive, redactate de d-nul magistrat stăgier Alexandru C. Coroi, respinge acțiunea.

Semnați : Gr. N. Șuțu, H. Mârzescu.

Observație.— Chestiunea de a se ști dacă femeea poate, în cursul procesului de divorț, să isgonească cu puterea pe bărbat din imobilul ei, mai cu seamă parafernă, este controversată în Franța¹⁾.

Chestiunea prezentându-se și la noi, ea a fost rezolvită în diferite sensuri. Astfel, Tribunalul din Iași, având a judeca o asemenea speță, a pus în principiu la 1902, că judecătorii trebuind să dea legii interpretarea cea mai echitabilă, decăteori interesele femeii sunt legate de casa în care este stabilit domiciliul conjugal, care casă este a femeii, și decători soții nu sunt căsătoriți sub regimul dotal, regim sub care bărbatul are folosința averii femeii, de atâteaori bărbatul poate, când femeea cere divorțul, să fie isgonit cu forța din acel domiciliu, asemenea măsură neaducând nici o știrbire autorității maritale, întrucât, pentru bărbat, nu un anumit loc constituie domiciliul lui, ci orice locuință ar voi el să-și aleagă, femeea fiind datoare a-l urmă.

Am criticat însă această sentință atât în *Dreptul* din 1903, No. 20, cât și în *Recueil général des lois et des arrêts* (Sirey), anul 1905, partea IV, pg. 24, și vedem astăzi cu satisfacție că tribunalul s'a raliat în totul la părerea noastră.

Motivele pe care ne întemeiam la 1903 spre a respinge soluția dată atunci de tribunal, sunt pe larg expuse în coloanele acestui ziar, și nu avem astăzi nevoie de a reveni asupra lor²⁾.

După părerea noastră, nici femeea nu poate fi isgonită din domiciliul conjugal, dași soluția contrară este în genere admisă atât în doctrină cât și în jurisprudență³⁾.

Doctrina și jurisprudența franceză, spre a admite isgonirea bărbatului din domiciliul său, se întemeiază mai cu seamă pe art. 878 din procedura franceză, care nu există în legislația noastră. Tribunalul superior din Colonia a respins și el, cu drept cuvânt, această isgonire, observând că acest text lipsește și în Germania. Curtea din Limoges s'a pronunțat în acest din urmă sens și în Franța,

cu toată prezența acestui text în legislația franceză⁴⁾.

Cum s'ar aduce, în adevăr, la îndeplinire o măsură atât de exorbitantă și de jignitoare pentru bărbat? Bărbatul va fi isgonit din domiciliul său *manu militari*. Nimic nu-l va împiedica însă de a se reîntoarce la acelaș domiciliu, pretextând poate împăcarea soților. El va fi izgonit din nou, și apoi se va reîntoarce iarăș, și așa mai departe, încât jandarmii vor trebui să stea în permanență la casa femeii, spre a-i asigura liniștea. Cine nu vede inconveniențele unei asemenea stări de lucruri atât de anormală, pe care un legiuitor înțelept n'a putut s'o consacre.

Așa dar, bine a făcut tribunalul de a părăsit vechia sa jurisprudență. Soluția admisă astăzi este, după părerea noastră, singură juridică, iar sentința dată cu această ocazie este bine motivată. Motivele date în sprijinirea acestui sistem fac onoare tânărului magistrat stagiar și fostului nostru elev, d-l Al. C. Coroi, care le-a redactat.

D. ALEXANDRESCO

4) Atât considerentele Curței din Limoges cât și ale tribunalului din Colonia sunt reproduse *in extenso* în observația critică cu care am însoțit, la 1903, sentința tribun. Iași. Vezi *Dreptul, loco cit.*

JURISPRUDENȚA STRAINA

CURTEA DE APEL DIN BORDEAUX SECȚIUNEA II

Audiența din 26 Ianuarie 1910

Prezidenția d-lui Desbonne, prezident

DIVORȚ. — PROSTITUIREA FEMEEI ÎNLESNITĂ DE BĂRBAT. — NEADMITEREA ACȚIUNEI FEMEEI.

Femeea nu poate să invoace, ca motiv de divorț, propria sa desfrânare, înlesnită chiar de bărbatul ei, dacă nu stabilește că bărbatul a abuzat de înrîurirea ce el exercită asupra soției sale, spre a o împinge și sili la imoralitate, mai cu seamă atunci când femeea, de moravuri ușoare, se dădea ea însăș, cu plăcere, desfrâului.

(Din *Récueil des arrêts de Bordeaux*, anul 1910).

Observație.— Simpla tolerare a desfrânării femeii, de de către bărbat, deși constituie din partea lui o imoralitate, nu poate, după decizia de mai sus, fi invocată în contra lui ca motiv de divorț; pe când, din contra, căsătoria ar putea necontestat fi desfăcută din pricina bărbatului, atunci când el ar împinge pe femeie la imoralitate. Negușitoria cinstei nevestei eră anume prevăzută ca motiv de divorț în vechile noastre legiuri. Vezi D. Alexandresco, tom. II, pag. 53 (ed. 2-a).

S. R.

1) A se vedea autoritățile citate de noi în tom. II al Coment. noastre, p. 129, nota 2.

2) Vezi *Dreptul* din 1903, No. 20, pg. 167 urm.

3) Vezi autoritățile citate în *Dreptul, loco cit.*, p. 168, nota 6. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 130 (ed. 2-a).